

Rjukanlys AS

Eierskapskontroll - Tinn kommune

2015 :: 426 004

Innhold

Sammendrag	2
1 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger	5
1.2 Metode.....	5
1.3 Kriterier	5
1.4 Høring.....	6
2 Om selskapet	7
2.1 Om selskapet	7
2.2 Økonomisk stilling.....	8
3 Om Tinn kommunes forvaltning av eierskapet	10
3.1 Rutiner for evaluering og oppfølging av eierinteresser	10
3.2 Blir retningslinjer og eierstrategi fulgt?	10
3.3 Vurdering.....	14
3.4 Anbefalinger	15
Vedlegg	16
Høringsuttalelse	18

Sammendrag

Bestilling og bakgrunn

Eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Tinn kommune i sak 6/14. Bakgrunn for bestillingen er kommunens plan for selskapskontroll 2012-2015.

Kontrollutvalget har bedt om svar på følgende problemstillinger:

- Har kommunen etablert retningslinjer og rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med retningslinjene, kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Om selskapet

Rjukanlys AS er eid av Tinn kommune. Selskapets formål er å være en kompetansebedrift som skal drive attføring, gjennom avklaring, kvalifisering og formidling av arbeidssøkere. Selskapet driver også arbeidsmarkedstiltak med det formål å skape tilrettelagte arbeidsplasser for personer med varig nedsatt arbeidsevne. Sysselsettingen baserer seg på framstilling av varer og tjenester for det ordinære markedet. Selskapet har ikke som formål å skaffe aksjonærene utbytte.

Selskapet selger tjenester til NAV og til kommunen, og hadde i oktober 2014 43 tiltaksplasser fordelt på ulike grupper som trenger tilrettelagte tiltak.

Tinn kommune velger styret med fem medlemmer, og hele kommunestyret er generalforsamling i selskapet.

Om eier

Tinn kommune har etablert rutiner for oppfølging av sitt eierskap i Rjukanlys AS i form av retningslinjer for utøvelse av eierrolle og eierstrategi. Kommunen har også etablert faste eiermøter mellom kommunen og selskapet i tillegg til de årlige generalforsamlingene. Vi kan ikke se at kommunestyret har drøftet eierstrategien årlig slik som strategien sier.

KS anbefaler at for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret, bør ordningen med numerisk vara benyttes, i stedet for at styremedlemmene har personlig vara. KS anbefaler også at alle som påtar seg styreverv i kommunale selskaper registrerer styrevervet i www.styrevervregister.no. Kommunen har ikke gitt føringer om dette i sine retningslinjer.

Kommunen gjennomfører folkevalgtopplæring for de folkevalgte. Vi har ikke kjennskap til om denne inneholder opplæring i eierstyring. Dersom den ikke gjør det, bør kommunen sørge for at de folkevalgte får opplæring i eierstyring. Særlig viktig er dette når kommunestyret er generalforsamling i heleide selskaper.

Dersom kommunen ønsker at selskapet skal innrette seg etter kommunens retningslinjer og strategier for selskapet, må kommunen sikre at selskapet er kjent med disse. Selskapet kjenner kommunens eierstrategi, men retningslinjene for utøvelse av eierrolle er ikke kjent.

Blir vedtak, retningslinjer og aktuelle lovbestemmelser fulgt?

Kommunens retningslinjer for eierrolle og eierstrategi blir i hovedsak fulgt. Eier har ikke utformet instruks for styret slik retningslinjene fastsetter, men selskapet har utarbeidet slik instruks selv. Styret har heller ikke evaluert sitt arbeid slik retningslinjene sier at bør gjøres.

Selskapets vedtekter mangler bestemmelser om hvordan formuen skal brukes ved oppløsning jf. aksjeloven §2-2 og om styrets avvikende tjenestetid jf. aksjeloven § 6-6.

Eierskapskontrollen er i all hovedsak rettet mot eieren Tinn kommune, men vi kommenterer de tilfellene der vi ser at det ikke er samsvar mellom selskapets praksis og eierens rutiner for eierskap, aktuelle lovbestemmelser mv. Vi vil kommentere følgende:

- Kontrollutvalget og kommunens revisor er ikke varslet om generalforsamlingene, dette er pålagt i kommuneloven § 80.
- Protokollene fra generalforsamlingene i 2012 og 2013 mangler underskrift av møteleder, jf. aksjeloven § 5- 16. Det fremgår heller ikke av protokollen om daglig leder var til stede under generalforsamlingen. Daglig leders tilstedeværelse er pålagt jf. aksjeloven § 5-4, og dette bør derfor fremgå av protokollen.

Anbefalinger

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler vi at Tinn kommune:

- vurderer å gi føringer om at styreverv i kommunale selskap skal registreres i www.styrevervsregisteret.no,
- vurderer å innføre ordning med numerisk vara i selskapsstyrer i stedet for personlig vara,
- drøfter eierstrategien i kommunestyret årlig, eventuelt reviderer eierstrategien dersom det ikke er behov for en årlig gjennomgang av strategien,

- sikrer at de folkevalgte får opplæring i eierstyring,
- sikrer at selskapet er kjent med eiers retningslinjer og strategier for selskapet, og
- sørger for selskapets vedtekter er i samsvar aksjelovens krav.

Vi anbefaler at selskapet:

- varsler kontrollutvalg og kommunens revisor om generalforsamlinger, jf. kommuneloven § 80, og
- sikrer at protokoller fra generalforsamlingene oppfyller aksjelovens krav.

Bø 11. februar 2015

Telemark kommunerevisjon IKS

1 Innledning

1.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger

Eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Tinn kommune i sak 6/14. Bakgrunn for bestillingen er kommunens plan for selskapskontroll 2012-2015.

Kontrollutvalget har bedt om svar på følgende problemstillinger:

- Har kommunen etablert retningslinjer og rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med retningslinjene, kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Kontrollen omfatter hovedsakelig årene 2012 og 2013.

1.2 Metode

Denne kontrollen er en *eierskapskontroll*. Kontrollen er gjennomført i samsvar med kommunelovens regler om selskapskontroll i §§ 77 og 80, forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14, samt gjeldende veileder for selskapskontroll, fastsatt av Norges kommunerevisorforbund.¹

I rapporten presenterer vi noe informasjon om selskapet. Vi mener at denne informasjonen kan være med på å gi et helhetlig bilde av eierstyringen av selskapet, og om denne fungerer i praksis. Ut over dette, omfatter ikke kontrollen styrets ansvar og virksomheten i selskapet.

Kontrollen er gjennomført av Kirsti Torbjørnson og Anne Hagen Stridsklev.

1.3 Kriterier

Kriterier for vurderingene i rapporten bygger i hovedsak på følgende kilder:

- lov 13. juni 1997 om aksjeselskap
- kommunens eiermelding og/eller eierstrategi
- vedtekter og relevante kommunestyrevedtak

¹ Selskapskontroll - fra A til Å, Norges kommunerevisorforbund 11. mai 2011

- KS anbefalinger for eierstyring (vedlegg)

Fakta i rapporten bygger på informasjon som er innhentet gjennom

- egenerklæring fra styret,
- egenerklæring fra ordfører på vegne av kommunestyret,
- dialogmøte med kontrollutvalget, og
- dokumentgjennomgang.

Vi mener at metodebruk og kildetilfang i denne eierskapskontrollen har gitt et godt nok grunnlag til å svare på de problemstillingene som kontrollutvalget har vedtatt.

1.4 Høring

Utkast til rapport er sendt på høring til selskapets styre og daglige ledelse og til ordfører med kopi til rådmann i Tinn kommune. Selskapet hadde ingen kommentarer til rapporten.

Kommentarene fra kommunen følger som vedlegg til rapporten.

2 Om selskapet

2.1 Om selskapet

Rjukanlys ble etablert som aksjeselskap i 1991. Selskapet er 100 % eid av Tinn kommune. Selskapet har per i dag ikke datterselskap.

Formål

Selskapets formål er å være en kompetansebedrift som skal drive attføring gjennom avklaring, kvalifisering og formidling av arbeidssøkere. Selskapet driver også arbeidsmarkedstiltak med det formål å skape tilrettelagte arbeidsplasser for personer med varig nedsatt arbeidsevne. Sysselsettingen baserer seg på framstilling av varer og tjenester for det ordinære markedet.

Selskapet har ikke som formål å skaffe aksjonærene økonomisk utbytte. Overskudd skal forbli i selskapet og komme attføringsarbeidet til gode.

Etter aksjeloven § 2-2, andre ledd skal selskap som ikke har som formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, ha bestemmelse i vedtektene om anvendelse av formuen ved oppløsning av selskapet. Vedtektene til Rjukanlys AS har ikke slik bestemmelse.

Styret

Styreleder og styremedlemmer ble valgt for valgperioden (fire år) på ekstraordinær generalforsamling i 2011. I følge aksjeloven § 6-6 er styrets funksjonstid to år, med mindre vedtektene fastsetter lenger funksjonstid, maksimalt fire år. Styrets tjenestetid er ikke omtalt i vedtektene til Rjukanlys AS.

Styrefunksjon	2013	2014
Styreleder	Per Løitegaard	Per Løitegaard
Nestleder	Bjørn Næset	Bjørn Næset
Styremedlemmer	Unni Skårdal Reidun Martinsen	Unni Skårdal Reidun Martinsen
Styremedlem valgt blant ansatte	Terje Mathisen	Terje Mathisen

Ansattes vara	Ingunn Hovinbøle	Ingunn Hovinbøle
Varamedlemmer	Odd Arild Wiik Dalen Finn Anderson Åsne Irene Tverrberg Fossheim Gro Synnøve Brekka	Odd Arild Wiik Dalen Finn Anderson Åsne Irene Tverrberg Fossheim Gro Synnøve Brekka

Styresammensetningen framgår korrekt av registeropplysninger i Brønnøysundregistrene. Det er kjønnsbalanse i styret, jf. kommuneloven § 80 a.

Organisasjon

Gunnar Paulsen er daglig leder. Selskapet hadde i gjennomsnitt 15 ansatte i 2013, herav var det 10 fast ansatte ifølge selskapets årsberetning. Selskapet er medlem av NHO. Daglig leder har prokura alene. Styrets leder og ett styremedlem har i fellesskap signaturrett.

I oktober 2014 hadde selskapet 43 tiltaksplasser fordelt på ulike grupper som trenger tilrettelagte tiltak. Herav inngår fem tiltaksplasser som Tinn kommune kjøper av selskapet beregnet på personer uten krav på trygdeytelser. Disse disponeres av NAV Tinn. Det inngår også 15 plasser for personer med behov for varig tilrettelagt arbeid og som har trygdeytelser (VTA-plasser). Disse plassene finansieres etter avtale, i fellesskap av Tinn kommune og NAV.

Over halvparten av selskapets omsetning er til NAV. Selskapet er godkjent av NAV Telemark. Dette er en 6-årig godkjenning som revideres hvert 3. år. Selskapet skal godkjennes for en ny 6-årsperiode i 2015. Rjukanlys AS ble eQuass-sertifisert² i 2011. eQuass-bedrifter blir systemrevidert innen eQuass-kravene annethvert år av egne kvalifiserte revisorer, og Rjukanlys AS ble sist eQuass-sertifisert i desember 2013.

2.2 Økonomisk stilling

Selskapet har tidligere hatt negative resultater, men utbytte av fusjon med Tinn ASVO og reduserte kostnader pga. samlokalisering, har gitt bedre resultater.

² EQUASS Assurance er et europeisk system for kvalitetssikring av velferdstjenester med ekstern revisjon og sertifisering. Det gir tjenesteleverandører i velferdssektoren anledning til å sikre kvaliteten av tjenestene overfor brukere og andre samarbeidspartnere.

Selskapet har et langsiktig lån på kr 950 000 fra Tinn kommune. Selskapet betaler ikke avdrag på dette lånet. Selskapet er ikke skattepliktig.

Nøkkeltall Alle tall i hele 1000	Rjukanlys AS	
	2013	2012
Resultatregnskap		
Driftsinntekter	10 707	11 438
Driftsresultat	-44	464
Årsresultat	23	516
Resultatgrad i %	-0,4	4,1
Balanseregnskap		
Sum eiendeler	6 400	7 243
Egenkapital:	3 411	3 388
- Innskutt egenkapital	2 000	2 000
- Opptjent egenkapital	1 411	1 388
Sum gjeld	2 989	3 854
Likviditetsgrad 1	1,8	1,5
Egenkapitalandel i %	53,3	46,8
Gjeldsgrad	0,9	1,1
Totalrentabilitet i %	0,4	7,2

Resultatutviklingen har vært negativ fra 2012 til 2013, men egenkapitalen er forsvarlig, og likviditetsgraden er tilfredsstillende.

3 Om Tinn kommunes forvaltning av eierskapet

Vi har undersøkt følgende:

- Har kommunen etablert retningslinjer og rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med retningslinjene, kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

3.1 Rutiner for evaluering og oppfølging av eierinteresser

Retningslinjer for utøvelse av eierrolle og eierstrategi

Tinn kommune har vedtatt retningslinjer for utøvelse av kommunens eierrolle, sist behandlet av kommunestyret i sak 28/10. Retningslinjene omhandler blant annet kommunens og selskapenes samfunnsansvar, prinsipper for kommunal representasjon i selskapene, styremedlemmenes rolle og delegering av generalforsamlingsfunksjonen.

Retningslinjene fastslår at det skal etableres et årlig kommunestyremøte hvor rapportering fra selskapene gjennomgås og eierstrategien drøftes samlet. Kommunestyret vedtok eierstrategi for Rjukanlys AS i sak 5/12, men vi kan ikke se at kommunestyret har drøftet eierstrategien i 2013 eller 2014.

Selskapet er kjent med kommunens eierstrategi for Rjukanlys AS, men selskapet mener de ikke er blitt gjort kjent med kommunens retningslinjer for utøvelse av eierrolle.

3.2 Blir retningslinjer og eierstrategi fulgt?

Folkevalgtopplæring

Ifølge ordfører blir det stilt krav om kompetanse, kapasitet og mangfold for styrerepresentantene i retningslinjene for utøvelse av eierskap, og opplæringsansvar og kompetanseutvikling er lagt til selskapets styre. Ifølge ordfører kan styrerepresentantene møte i folkevalgtopplæringen i kommunen.

Vi har ikke kjennskap til at det er etablert obligatorisk opplæring i eierstyring for folkevalgte utover dette.

Vedtekter, strategier og vedtak

Driften av selskapet reguleres av vedtektene, sist fastsatt 18.6.2014.

Eierstrategi

Eierstrategien fastslår at Rjukanlys AS er et selvstendig juridisk selskap som selv må ta ansvar for sin drift, økonomi og sine ansatte. Eier forventer at selskapets drift går i økonomisk balanse. Som et kommunalt selskap disponerer selskapet fellesskapets verdier og ikke private midler. Risikoeksponeringen må derfor begrenses for å hindre at fellesskapets midler går tapt.

Kjernevirksomheten til selskapet skal være attføring og sysselsetting av yrkeshemmede gjennomopplæring og arbeidstrening.

Selskapets økonomiske stilling er omtalt under punkt 2.2. Selskapet har hatt positive årsresultat i 2012 og 2013.

Vi er ikke kjent med at kommunen har fattet andre vedtak om selskapet i den perioden denne kontrollen omfatter.

Representasjon og delegasjon

Ifølge retningslinjene for utøvelse av eierrolle i Tinn kommune er kommunestyret generalforsamling i heleide kommunale selskaper.

Det ble gjennomført ordinære generalforsamlinger innen fristen både i 2013 og 2014. Styret v/styreleder har sendt innkalling. Årsberetningene er signert i april, og innkalling til generalforsamlingene er sendt ut i god tid før fristen i aksjeloven.

Protokollene fra generalforsamlingen opplyser at alle aksjene var representert og at styreleder ble valgt til møteleder, jf. aksjeloven §§ 5-12 og 5-13. Protokollen er signert av de som generalforsamlingen valgte til å signere protokollen. Det går ikke fram av protokollen om daglig leder var til stede. Møteleder har ikke signert protokollene, jf. aksjeloven § 5-16.

Kontrollutvalget eller Tinn kommunes revisor er ikke varslet om selskapets generalforsamlinger, jf. kommuneloven § 80.

Det har ikke vært ekstraordinære generalforsamlinger i den perioden denne kontrollen omfatter.

Styret

Det følger av kommunens retningslinjer at eier bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler og informasjon utenom styremøter. Retningslinjene sier videre at styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring, og også utarbeide en årlig plan for eget arbeid og kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.

Det er utarbeidet styreinstruks. Styret har selv utarbeidet instruksene. Styret har utarbeidet strategiplan for perioden 2013-2016 og årsplan for 2014 i tillegg til budsjett. Styret har ikke evaluert eget arbeid.

Kommunens retningslinjer for utøvelse av eierrolle fastslår at ordfører eller varaordfører som hovedregel ikke kan velges til styremedlem i selskap, og at rådmannen ikke kan velges som styremedlem. Selskapet sier i sin egenerklæring at selskapet ikke har rutiner om nærstående og inhabilitet, bortsett fra bestemmelse om interessekonflikter i selskapets etiske retningslinjer. Forholdet til inhabilitet er omtalt i styreinstruksene.

Kommunen fastsetter i eierstrategien at Rjukanlys AS skal utarbeide egne etiske retningslinjer som så langt som mulig samsvarer med de etiske retningslinjene som til enhver tid gjelder for Tinn kommune. Selskapet har utarbeidet etiske retningslinjer. Ifølge selskapet bygger disse på kommunens.

Om valg av styre

Styrets sammensetning er lagt fram for generalforsamlingene i 2013 og 2014. Ifølge egenerklæringen fra kommunen er det kommunestyrets valgkomite som legger fram forslag om styremedlemmer etter hvert kommunevalg. Generalforsamlingen har valgt fem medlemmer til styret, alle med personlig vara.

Kommunen har ikke fastsatt andre kriterier for valg og sammensetning av styret enn det som fremgår av retningslinjene for utøvelse av eierrolle, dvs. at styret skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold. Vedtektene fastsetter at selskapet skal ha 3-5 styremedlemmer etter generalforsamlingens beslutning, jf. pkt. 2.1 om styret.

Ifølge egenerklæringen fra kommunen, skjer evalueringen av styret i generalforsamlingen og i eiermøter.

Styrevervene er ikke registrert i www.styrevervregisteret.no. KS anbefaler at alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper gjør dette. Kommunen omtaler heller ikke dette i sine retningslinjer for utøvelse av eierrolle.

Rapportering og avklaring av rammer

Hele kommunestyret er generalforsamling i selskapet, det innebærer at det ikke er behov for å delegerer fullmakter til eierrepresentanter.

Selskapet utarbeider en utvidet årsrapport til generalforsamlingen i tillegg til den ordinære årsberetningen.

Det er gjennomført eiermøter med eier og selskap. Ifølge ordfører er det etablert et eierutvalg bestående av gruppelederne for de politiske partiene i selskapet. Siste eiermøtet med Rjukanlys AS var i november 2014.

Ifølge egenerklæringen fra kommunen er det ganske ofte møter mellom eier og selskapet. Dette skjer når der er saker som krever forankring eller samordning. Rådmannen og ordfører har møte og talerett i styremøter i selskapet, og får tilsendt styresakene.

Godtgjøring

Retningslinjene for utøvelse av eierrolle fastsetter at styrehonorarer og godtgjøringer i heleide selskap skal utformes slik at de fremmer verdiskapningen i selskapet.

Hovedprinsippet skal være at selskapene med kommunen som eier følger kommunens lønnspolitikk.

Styreleders honorar er kr. 40 000. Øvrige styremedlemmer har kr. 12 500. Honorarene har vært uendret gjennom generalforsamlingene i 2013 og 2014. Daglig leders lønn var 708 007 i 2013.

3.3 Vurdering

Har kommunen etablert retningslinjer for oppfølging og evaluering?

Tinn kommune har etablert retningslinjer for oppfølging av sitt eierskap i Rjukanlys AS i form av retningslinjer for utøvelse av eierrolle og eierstrategi. Kommunen har også etablert faste eiermøter mellom kommunen og selskapet i tillegg til de årlige generalforsamlingene.

Vi kan ikke se at kommunestyret har drøftet eierstrategien årlig slik som strategien sier.

KS anbefaler at for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret, bør ordningen med numerisk vara benyttes i stedet for at styremedlemmene har personlig vara. KS anbefaler også at alle som påtar seg styreverv i kommunale selskaper registrerer styrevervet i www.styrevervregister.no. Kommunen har ikke gitt føringer om dette i sine retningslinjer.

Kommunen gjennomfører folkevalgtopplæring. Vi har ikke kjennskap til om denne inneholder opplæring i eierstyring. Dersom den ikke gjør det, bør kommunen sørge for at de folkevalgte får opplæring i eierstyring. Særlig viktig er dette når kommunestyret er generalforsamling i heleide selskaper.

Dersom kommunen ønsker at selskapet skal innrette seg etter kommunens retningslinjer og strategier for selskapet, må kommunen sikre at selskapet er kjent med disse. Selskapet kjenner kommunens eierstrategi, men retningslinjene for utøvelse av eierrolle er ikke kjent.

Blir vedtak, retningslinjer og aktuelle lovbestemmelser fulgt?

Kommunens retningslinjer for eierrolle og eierstrategi blir i hovedsak fulgt. Eier har ikke utformet instruks for styret slik retningslinjene fastsetter, men selskapet har utarbeidet slik instruks selv. Styret har heller ikke evaluert sitt arbeid slik retningslinjene sier at bør gjøres.

Selskapets vedtekter mangler bestemmelse om hvordan formuen skal brukes ved oppløsning jf. aksjeloven §2-2 og om styrets avvikende tjenestetid jf. aksjeloven § 6-6.

Eierskapskontrollen er i all hovedsak rettet mot eieren Tinn kommune, men vi kommenterer de tilfellene der vi ser at det ikke er samsvar mellom selskapets praksis og eierens rutiner for eierskap, aktuelle lovbestemmelser mv. Vi vil kommentere følgende:

- Kontrollutvalget og kommunens revisor er ikke varslet om generalforsamlingene, dette er pålagt i kommuneloven § 80.

- Protokollene fra generalforsamlingene i 2012 og 2013 mangler underskrift av møteleder, jf. aksjeloven § 5- 16. Det fremgår heller ikke av protokollen om daglig leder var til stede under generalforsamlingen. Daglig leders tilstedeværelse er pålagt jf. aksjeloven § 5-4, og dette bør derfor fremgå av protokollen.

3.4 Anbefalinger

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler vi at Tinn kommune:

- vurderer å gi føringer om at styreverv i kommunale selskap skal registreres i www.styrevervsregisteret.no,
- vurderer å innføre ordning med numerisk vara i selskapsstyrer i stedet for personlig vara,
- drøfter eierstrategien i kommunestyret årlig, ev. reviderer eierstrategien dersom det ikke er behov for en årlig gjennomgang av strategien,
- sikrer at de folkevalgte får opplæring i eierstyring,
- sikrer at selskapet er kjent med eiers retningslinjer og strategier for selskapet, og
- sørger for selskapets vedtekter er i samsvar med aksjelovens krav.

Vi anbefaler selskapet at:

- varsler kontrollutvalg og kommunens revisor om generalforsamlinger, jf. kommuneloven § 80, og
- sikrer at protokoller fra generalforsamlingene oppfyller aksjelovens krav.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Formler for beregning av nøkkeltall

Vedlegg 2 – Kommentarer til rapporten fra eieren

Vedlegg 3 – KS anbefalinger for godt eierskap

Formler benyttet ved beregning av nøkkeltall	
Resultatgrad i %	(Driftsresultat x 100) / Sum driftsinntekter <i>Resultatgraden er et mål på hvor stort driftsresultatet er i forhold til omsetningen.</i>
Likviditetsgrad 1	Sum omløpsmidler / Sum kortsiktig gjeld <i>Likviditetsgrad 1 måler bedriftens evne til å dekke betalingspliktene etter hvert som de forfaller. Likviditetsgrad 1 bør være større enn 1,5.</i>
Egenkapitalandel i %	(Sum egenkapital x 100) / Sum total kapital <i>Er et uttrykk for hvor stor del av eiendelene som er finansiert med egenkapital og dermed hvor mye av eiendelene som kan gå tapt før kreditorenes fordringer kommer i fare.</i>
Gjeldsgrad	Sum gjeld / Sum egenkapital <i>Gjeldsgraden viser hvor stor gjelda er i forhold til egenkapitalen. En gjeldsgrad på 1 vil si at bedriften har like stor gjeld som egenkapital. En kan si at jo mindre dette forholdstallet er, jo mer solid er bedriften.</i>
Totalrentabilitet i %	(Driftsresultat + finansinntekter) x 100 / Gjennomsnittlig total kapital <i>Totalrentabiliteten viser bedriftens avkastning på den totale kapitalen som er bundet i bedriften. Er altså et mål på avkastningen på selve eiendelene, og representerer et viktig nøkkeltall ved lønnsomhetsberegning.</i>

Høringsuttalelse

Eierstyring av Rjukanlys AS - hørings svar fra rådmann

Det vises til høring av rapport om eierstyring av Rjukanlys AS. Rådmannen har ingen vesentlige merknader til rapporten. Generelt mener rådmannen at eierstyringen av de kommunale selskapene er betydelig forbedret de siste årene som følge av utarbeidelse og gjennomføring av retningslinjer for utøvelse av kommunens eierskap.

Det er imidlertid behov for revidering av retningslinjene, bl.a ser rådmannen ikke behov for årlige eierskapsmøter i kommunestyret. Dette med bakgrunn i at kommunestyret utgjør selskapenes generalforsamlinger og at det er oppnevnt et eierutvalg bestående av formannskapetets medlemmer supplert med gruppeledere i kommunestyret som har møte med selskapenes ledelse to ganger pr. år.

I tillegg har kommunens ledelse (ordfører, rådmann) løpende dialog med selskapene og i tillegg møte og talerett i styremøtene.

Rådmann vil fremme en sak for kommunestyret om revisjon av kommunens retningslinjer for utøvelse sitt eierskap i etterkant av behandling av denne eierskapskontrollen.

Vedlegg: Eiermøte med Rjukanlys AS 27. november 2014. Unntatt off. off.loven § 13.2

Beste helsing

Rune Lødøen

Rådmann

Telefon 35 08 25 11

Mobiltlf. 95 94 54 42

e-post: rune.lodoen@tinn.kommune.no

heimeside: www.tinn.kommune.no

Adresse: Tinn kommune, Torget 1, 3660 Rjukan.

KS' Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskap og foretak

Nr. 1 Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte

Kommuner bør som en del av folkevalgtopplæringen gjennomføre obligatoriske kurs og/eller eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte i de ulike aspektene knyttet til eierstyring av utskilt virksomhet. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden og senere med oppfølging etter 2 år. Det anbefales at kommunestyret etter gjennomføring av generalforsamling, får forelagt en oversikt over status for selskapene.

Nr. 2 Utarbeidelse av eierskapsmeldinger

Kommuner skal foreta en politisk gjennomgang av virksomhet som er organisert som selvstendige rettssubjekter eller interkommunale organer gjennom utarbeidelse av en eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen bør gjennomgås og eventuelt revideres hvert år i kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal følges av strategier og formål/selskapsavtale for det enkelte selskap. Alt eierskap i selvstendige rettssubjekter skal fremgå på en klar og instruktiv måte i kommunens årsberetning. Interkommunale eierskapsmeldinger kan også utarbeides.

Nr. 3 Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale/vedtekter

Selskapets virksomhet skal tydeliggjøres i vedtektene/selskapsavtalen. Innenfor rammen av vedtektene/selskapsavtalen bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet. Eierne skal ha et bevisst forhold til en eventuell forventet avkastning. For selskaper som opererer innenfor et marked skal prinsippene for en eventuell utbyttepolitikk klargjøres og deretter fremmes for eierorganet gjennom selskapsavtalen/vedtektene. Langsiktighet og samfunnsansvar bør legges til grunn for det kommunale/fylkeskommunale eierskap. Formålsangivelsen i selskapsavtale/vedtekter bør vurderes med jevne mellomrom for å se om det er behov for endringer.

Nr. 4 Vurderinger og valg av selskapsform

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål, eierstyringsbehov, markedsmessige forhold og konkurransereguleringen. Skal selskapet ta risiko og operere i et marked bør det etableres et selskap med begrenset ansvar.

Der selskapet skal yte tjenester til eierne i egenregi kan både interkommunale selskap og foretak være hensiktsmessige former. Stiftelser er ikke anbefalt for virksomhet som krever eierstyring.

Nr. 5 Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet

Selskaper som opererer med konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet, bør som hovedregel skille ut virksomheten for å unngå mistanke om muligheten for rolleblanding og krysssubsidiering. Organiseringen av konkurranseutsatt virksomhet bør så langt mulig være ledelsesmessig, personalmessig og fysisk atskilt fra monopolvirkosomheten. Dette må være utgangspunktet, og oppfyller man ikke dette må det være en bevissthet om hvorfor.

Nr. 6 Tilsyn og kontroll med kommunale foretak og med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterlevs og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollutvalget er delegert denne funksjonen fra kommunestyret og har derfor en spesielt viktig rolle i eierstyringen.

Nr. 7 Sammensetning og funksjon til eierorgan

For aksjeselskap og interkommunale selskaper anbefales det at kommunestyret oppnevner politisk ledelse som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierutøvelsen skal speile kommunestyrets samlede/flertallsbeslutning. Det er sentralt at det opprettes en forutsigbar og klar kommunikasjon mellom eierorgan og kommunestyre i forkant av generalforsamling/representantskapsmøte.

Nr. 8 Gjennomføring av eiermøter

De formelle eiermøtene er enten generalforsamling eller representantskap, men det kan også innkalles til eiermøter i tillegg til disse.

Styret bør tilrettelegge for at flest mulig av eierorganets medlemmer kan delta i generalforsamling/representantskapet og at dette blir en effektiv møteplass for aksjeeierne og styret. Dette gjøres ved å følge lovens regler om innkalling, at saksdokumentene er utførlige nok til å ta stilling til sakene, at eierne som ikke kan møte skal kunne stemme ved bruk av fullmakt (gjelder ikke interkommunale selskaper), at styret, revisjon og valgkomité er tilstede samt rutiner for at eierorganet velger møteledelse.

Nr. 9 Eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor

Det er eiers ansvar å sørge for at styret sammensettes og gis de nødvendige styringsrammene for å utøve sitt virke som et profesjonelt organ. Et profesjonelt styre som kollegium består av personer med egnede personlige egenskaper som utfyller hverandre kompetansemessig.

Nr. 10 Valgkomité for styreutnevning i aksjeselskap og interkommunale selskaper

Ved valg av styre til selskaper organisert etter aksjeloven og lov om interkommunale selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomité hvor formålet er å sikre sammensetning av styre med komplementær kompetanse og i tråd med eiers formål med selskapet. Representantskapets/generalforsamlingens leder velger leder av valgkomiteen. I selskap med flere eierkommuner bør valgkomiteen sammensettes for å speile eierandel. Flertallet av valgkomiteen bør være uavhengige av styret og ansatte. Valgkomiteens innstilling bør begrunnes. Valgperioden kan vedtektsfestes men allikevel være fleksibel i forhold til eiers behov for kompetanse.

Nr. 11 Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene

Eier har ansvar for å sikre at styret besitter den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål, jmf. punkt 9. I dette ligger det også at eier står fritt til å skifte ut styremedlemmer innenfor valgperioden. Men styret selv har også et selvstendig ansvar for å jevnlig vurdere egen kompetanse i forhold til eiernes formål med selskapet og det er derfor anbefalt en rekke rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Nr. 12 Styresammensetning i konsernmodell

Styret i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer. Dersom datterselskap yter tjenester til morselskap i konkurranse med andre bør det være ledelsesmessig og funksjonelt skille mellom selskapene for å unngå inhabilitet og rolleblanding i anbudsprosesser. Dersom det i konsernet er et datterselskap som yter monopoltjenester til sine eiere eller innbyggerne i eiers kommuner bør eksterne kandidater ha flertall i datterstyret.

Nr. 13 Oppnevning av vararepresentanter

Der det utpekes vara til styre bør ordningen med numerisk vara benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Nr. 14 Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene

Det er opp til hvert enkelt eierorgan (representantskap/generalforsamling) å avgjøre hvilken type kompetanse et styre skal ha. I utgangspunktet anbefales det å unngå situasjoner der styrets medlemmer jevnlig blir vurdert i forhold til forvaltningslovens regler om habilitet og derfor kritisk vurderer bruken av ledende politikere i selskapsstyrene. Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, og at kommunestyret oppretter en valgkomité som innstiller til det organ som skal velge styrerepresentanter.

Nr. 15 Kjønnrepresentasjon i styrene

I loven er det nå krav om 40 % kjønnsrepresentasjon i styrene for både interkommunale selskap, aksjeselskap og aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner har eiermajoritet. Egne rekrutteringsseminar bør iverksettes der det er vanskelig å oppnå lik kjønnsrepresentasjon.

Nr. 16 Godtgjøring og registrering av styreverv

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse og eventuell revidering av eiermelding gjennomføre en prinsipiell diskusjon om honorar som grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar, uavhengig av organisasjonsform. Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregister.no

Nr. 17 Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekter

Det anbefales at selskapene ved utskilling av virksomhet til selvstendige rettssubjekter søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon.

Nr. 18 Utarbeidelse av etiske retningslinjer

Det anbefales at eier påser at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Nr. 19 Administrasjonssjefens rolle i kommunale og fylkeskommunale foretak.

Administrasjonssjefens rolle som budsjettansvarlig for kommunens samlede økonomiske virksomhet herunder foretakene kombinert med manglende instruksjonsmyndighet overfor daglig leders disponeringer bør være gjenstand for en samhandlingsdiskusjon ved opprettelse av foretak. Administrasjonssjefen, stedfortreder eller andre i ledende administrative posisjoner samt medlem av fylkes- og kommunalråd kan ikke sitte i styret. I kommuner med parlamentarisme kan ikke kommune- og fylkesråd sitte i foretaksstyrene. Det samme gjelder

administrasjonssjef/stedfortreder. Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter